

Espanjan Max

Kivi Larmola

"Riittääkö viisitoista minuuttia? Olen sopinut tapaamisesta ... ja sitten pitää mennä taas jakamaan omistuskirjoituksia", kysyy Max huolestuneena. Loppujen lopuksi aikaa kuluu hyvinkin enemmän, mutta kaikki järjestyy. "Kiitos, mutta en juo mitään ... minulla on tuoppi kesken tuolla salissa, ajattelin lopettaa sen ensiksi..." Istumme pöytään, sytytämme tupakat ja käynnistän nauhurin:

"Kiinnostuin sarjakuvista oikeastaan vasta nähdessäni Robert Crumbin sarjakuvia. Olin tottakai lukenut Tinttiä ja Asterixia aiemmin, niin, ja Valentinaa ja Guido Crepaxin juttuja, mutta ne eivät vaikuttaneet läheskään niinkuin Crumb, se taisi olla vuonna '71 tai '72. Kaveri, joka tutustutti minut undergroundiin, oli jo hankkimassa ihmisiä pienkustanteen tekoon, ja niin minä sitten aloin piirtää sarjakuvia. Se oli myös ainoita kertoja, kun olen ollut jonkin ryhmän jäsen. Täytyy muistaa, että espanjalainen underground erosi amerikkalaisesta siinä, että kun amerikkalaiset karrikoivat ympäröivää nykyhetkeä, me esitimme vaiettua menneisyyttä.

Se oli hyvin vaikeaa aikaa. Diktatuuri oli vielä voimissaan, ja sensuuri tarttui hanakasti kaikkeen, mikä käsitteli yhteiskunnallisia tai poliittisia kysymyksiä, niin, jopa filosofiset pohdiskelut saattoivat johtaa toimiin. Ja tietysti olivat nämä länsimaiset tabut, kuten seksi, huumori ja väkivalta. Franco kuoli vuonna '75, mutta jo vuodesta '70 olimme eläneet eräänlaisessa murroksessa. Monet pyrkivät hankkimaan vapautta, työläiset lakkoilivat, yliopistot lakkoilivat ja "kielleyistä" kirjoista otettiin uusia painoksia.

Tavallaan se oli hyväkin aikaa, koska kaikenlaisia juttuja sai kuitenkin tehdä, mutta meistä, jotka teimme lehtiä yhdessä, olin aina poliittisin, olin mielelläni anarkisti, kuten tietystä miehestä edelleenkin olen. Olin utopisti, uskoin vallankumouksen mahdollisuuteen, enää en usko, mutta olen silti anarkisti. Kun Francon valta sitten päättyi, kommunistit ja sosialistit pystyivät jälleerakentamaan rivinsä, mutta anarkistit eivät, koska jällellejääneet vanhan polven anarkistit olivat niin jyrkkiä ja ehdottomia verrattuna uuden polven hipppeihin.

Kun vapaus sitten koitti, seksin ja väkival-

lan kuvaaminen sarjakuvissa menetti merkityksensä poliittisena kannanottona. Ja koska seuraava sukupolvi haki innoituksensa eroottisesta mangasta, menetti espanjalainen sarjakuva myös tiedostavan, älyllisen puolensa. Tietenkin nykyäänkin on eräänlainen sensuuri, mutta koska sen tabuja ovat kuningashuone, paavi ja kato- lisen kirkko, se ei suuremmin kosketa minua. Enemmän minua huolettavat markkinoiden vaatimukset, tällä hetkellä 80% kirjakaupoissa myytävästä sarjakuvasta on roskaa, ja sitten on underground, mitä sitäkään ei ole yhtä paljon kuin ennen. On kuitenkin nuoria tekijöitä ja siten vanhoja, sellaisia kuin minä, jotka yrittävät tehdä... oikein. Henkilökohtaiset suosikkini espanjalaisessa sarjakuvassa ovat Keko, Martí ja Siquiros.

Työskentelen vieläkin El Viboralle, koska jo pitkään olen ollut yksi lehden parhaiten myyviä taiteilijoita, minkä seurauksena kustantaja antaa minulle vapaat kädet, ja se on jotain, mitä muut lehden taiteilijat eivät ole saavuttaneet. Minä piirrän jotain ja hän sanoo: "Tiedämme molemmat, että tuo ei ole kaupallista, mutta tee niinkuin tahdot."

Kun Peter Pankista tuli suosittu, sitä myytiin Espanjassa valtavasti ja luulin, että se lähisi myymään yhtä hyvin muuallakin. Toivoin, että tekisin läpimurron sarjakuvillani, mutta niin ei vain käynyt. Sarjakuvistani otetaan pieniä painoksia, ja esimerkiksi Saksassa on sensuuri estänyt niiden julkaisemisen seksikohtauksiin vedoten. Olenkin päättänyt, että sarjakuvat ovat minulle rakas harrastus, enkä päästä rahaa sanelemaan niiden sisältöä, vaan teen edelleenkin juuri niinkuin tahdon. Taloudellinen riippumattomuuteni tulee sitten kuvitustöistä.

En usko, että uusi piirrostyylini olisi perua taideharrastuksistani. Olin enemmänkin viehtynyt öljymaalaukseen ja Van Goghiin. Tietysti minulla on takanani koko kulttuurin painolasti ja kykenen, sanotaanko vaikka, että ligne clairea, selkeää linjaa jalostuneempaan ilmaisuun, ha ha. Itse asiassa minulta vei viisi vuotta ke-

hittää nykyinen tyylini, kehityskaari on nähtävissä Kuin Koirat! -albumissani, kuitenkin niin, että kronologisesti ajatellen keskimääräinen tarina onkin toiseksi viimeinen. Muutin järjestystä saadakseni albumin lopusta yhtenäisen kokonaisuuden.

Itse asiassa, kolme vuotta sitten tein lähes yksinomaan kuvituksia, mutta se, mitä Jugoslaviassa ja Bosniassa tapahtui, käänsi minut takaisin sarjakuvan pariin. Halusin tehdä sarjakuvalehden sodasta, mutta tiesin, ettei yksikään kaupallinen kustantaja haluaisi julkaista sitä. Siitä valokopioitiin kolmensadan painos, joka myytiin kahdessa tunnissa Barcelonan sarjakuvafestivaaleilla. Merkittäväntä sen julkaisemisessa oli, että kuuluisa sarjakuvapiirtäjä joutui julkaisemaan töitään omakustanteena. Kävi ilmi, että monet piirtäjät jäävät kaupallisten julkaisukanavien ulkopuolelle. L'Association antoi innoitteen "Me olemme kuolleet" -lehden perustamiselle, mutta jo ensimmäisen numeron jälkeen kävi ilmeiseksi, että yhteistyö "oikean" kustantamon kanssa oli välttämätöntä. Emme kääntyneet perinteisten sarjakuvakustantamosten puoleen, vaan valitsimme kustantaja on julkaisut aiemmin lähinnä runoutta.

Vaihdan lempityövälineitäni aika ajoin. Aloitin Rotring-rapidographilla, siirryin teräskynään, siitä puuvärikynään ja nyt teen taas terällä. Rikkinäinen viivani syntyy rikkinäisestä teräskynästä. Uudemmat sarjani on tehty terällä ja siveltimellä, joskus pieneen kokoon ja suurennettu siitä julkaisukokoon. Harmaasävyt teen useimmiten kynällä originaalin kääntöpuolelle (!) valopöytää apuna käyttäen. Sitten annan kirjapainolle ohjeet kuvata ne sieltä vaikkapa neljäkymmenen prosentin harmaaksi. Tällä tavalla minun ei tarvitse piirustella kohdistusmerkkejä, kuten olisi, jos piirtäisin harmaat eri arkille.

Olen uusimmassa albumissani sivulla 24, siitä tulee 80-sivuinen. Se julkaistaan ensin El Viborassa jatkosarjana luku kerallaan, ja sitten kirjana. Minulla on tietysti käsikirjoitus valmiina, mutta en huonostele etukäteen, vaan piirrän sivun ker-

... kolme vuotta sitten tein lähes yksinomaan kuvituksia, mutta se, mitä Jugoslaviassa ja Bosniassa tapahtui, käänsi minut takaisin sarjakuvan pariin.

rallaan, enkä tee seuraavaa sivua, ennenkuin edellinen on täysin valmis. Sillä tavalla minun on helpompi seurata tarinan etenemistä. Pahoitteluni niille, jotka odottavat siitä tulevan Peter Pankin kaltaista "hauskaa" sarjakuvaa, mutta nykyhetki on tällainen, ja sille ei kukaan voi mitään.

En scuraa paljonkaan nykyarjakuvaa, lähinnä vaihtochtoisia kustantajia niinkuin Fantagraphics, Drawn & Quarterly, L'Association ...oikeastaan vanhoista nimistä luen lähinnä Tardia, jonka töitä ihailen kovasti, Munozia ja Sampayoa, totta kai, ja Boucqia. Ja uudemmassa Mazzucchellin tuotannosta ja Spiegelmanista pidän myös.

Seuraan populaarikulttuurin virtauksia, mutta suosikkirokkarini on aina ollut Neil Young, joka teki hippikamaa, kun olin hippi, punkkia, kun olin punkki ja nyt kun en ole mitään tuollaista, hänkään ei ole ja silti tekee minua koskettavaa musiikkia. Pyrin tarkkailemaan maailmaa ympärilläni ja heijastamaan sarjakuvissani asioita, joista pidän ja jotka koen tärkeiksi, niinkuin kai useimmat sarjakuvantekijät.

Olen naimisissa ja minulla on kouluikäinen tytär, joten päivärytmini rakentuu aika lailla perheen mukaan. Herään 6.30 ja teen seitsemän tuntia töitä, sitten teen osani taloustöistä. Luen paljon, katsomme televisiota tai menemme elokuviin, mutta en todella ehdi käydä ulkona, koska, kuten sanottu, pitää herätä niin aikaisin. Elämässäni ei juurikaan ole valittamista. Olen onnellinen siitä mitä minulla on, ja vaikka sarjakuvistani saakin sen käsityksen, että olen synkkä ja surumielinen, se on lähinnä heijastusta siitä, että maailma on niin synkkä. Kun lukee uutiset lehdestä, on vaikea säilyttää huumorintajunsa.

Olen jo vuosia ollut kiinnostunut animaatioelokuvien tekemisestä, mistä minulla on hie- man kokemustakin, mutta siinä on aivan liikaa ihmisiä töissä, aivan liikaa rahaa kiinni ja en-

nenkaikkea aivan liikaa käskijöitä. Siinä ei ole sellaista riippumattomuutta, jota tekemisiltäni kaipaen. Olen huomannut, että työni pitää olla intiimiä eikä se saa vaatia suuria taloudellisia sijoituksia, siksi piirrän ja kirjoitan kirjoja, novelli- tai kertomuskokoelmia tarinoista, jotka sopivat paremmin kirjoitettaviksi kuin piirrettäviksi, ne ovat ainoat minulle sopivat median lajit. Eikä niissä liiku iso raha. Sitäpaitsi kirjoittaessa rasittuvat vain pää ja sormet, kun taas piirtäessä kärsii koko ruumis. Olen kyllä juuri myynyt tv-animaatio-oikeudet lastenkirjaan, jonka kirjoitin muutama vuosi sitten, mutta ilmoitin, etten halua tietää mitään itse sarjan teosta.

Loppujen lopuksi luulen, että liikkeellepanevana voimana on taas se vanha kysymys: "Kuka minä olen, mitä teen täällä ja miksi?" Minulla ei ole aavistustakaan, joten minun pitää vain esittää lisää kysymyksiä itselleni. Siinä se." ○

(Kirjoittaja kiittää Ville Keynasia hienosta paneelista, josta kähvelsi muutaman vastauksenpuolikkaan tähän juttuun.)

Kivi, Juuka -historia

